

## μέτρο

**μέτρο, το**, ουσ. [<αρχ. μέτρον], το μέτρο. **1.** η περίσκεψη, η σύνεση: «δεν έχει μέτρο αυτός ο άνθρωπος». **2.** στον πλ. **τα μέτρα**, το σύνολο των ενεργειών, ιδίως μιας αρχής ή εξουσίας, για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού: «τα μέτρα της τροχαίας δεν απέδωσαν και, το Σαββατοκύριακο που πέρασε, θρηνήσαμε πάλι ένα σωρό θύματα». (Ακολουθούν 29 φρ.)·

- **αναγκαστικά μέτρα**, το σύνολο των ενεργειών, ιδίως μιας αρχής ή εξουσίας, για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού σε περίοδο έκρυθμης κατάστασης: «η κυβέρνηση πήρε μια σειρά αναγκαστικών μέτρων για να πατάξει τις διαδηλώσεις»·

- **άντρας δυο μέτρα ή δυο μέτρα άντρας**, βλ. λ. [άντρας](#)·

- **(δεν) είναι στα μέτρα μου**, (για είδη ένδυσης ή υπόδησης) (δεν) μου ταιριάζει απόλυτα ως προς το μέγεθος: «αυτό το πουκάμισο είναι στα μέτρα μου || αυτά τα παπούτσια δεν είναι στα μέτρα μου»· βλ. και φρ. **δεν είναι στο νούμερό μου**, λ. **νούμερο**·

- **(δεν) έχει την αίσθηση του μέτρου**, (δεν) ξεπερνάει με μεγάλη ευκολία τα παραδεκτά όρια: «μπορεί να κάνει και τα πιο παράλογα πράγματα, γιατί δεν έχει την αίσθηση του μέτρου || ευτυχώς έχει την αίσθηση του μέτρου και ξέρει πότε πρέπει να σοβαρευτεί»·

- **είναι ένα μέτρο με τα χέρια στην ανάταση**, πρόκειται για πάρα πολύ κοντό άνθρωπο: «παραπονιέται που δεν τον συμπεριέλαβαν στο τμήμα του σχολείου που παρέλασε και δε βλέπει που είναι ένα μέτρο με τα χέρια στην ανάταση!»·

- **είναι κομμένο στα μέτρα μου ή είναι κομμένο και ραμμένο στα μέτρα μου**, (για είδη ένδυσης ή υπόδησης) βλ. φρ. **(δεν) είναι στα μέτρα μου**· βλ. και λ. **κομμένος**·

- **είναι στα μέτρα μου**, **α.** είναι της ίδιας αξίας, ιδίως είναι της ίδιας σωματικής δύναμης με μένα: «μ' αυτόν δέχομαι να παλέψω, γιατί είναι στα μέτρα μου». **β.** (για δουλειές ή υποθέσεις) είναι σύμφωνα με τις δυνατότητές μου: «αυτή τη δουλειά θα την αναλάβω, γιατί είναι στα μέτρα μου»·

- **εφαρμόζει δυο μέτρα και δυο σταθμά**, δεν είναι αμερόληπτος, δεν κρίνει αντικειμενικά: «τι κρίση να κάνει αυτός ο άνθρωπος, απ' τη στιγμή που εφαρμόζει δυο μέτρα και δυο σταθμά;»·

- **έχει δυο μέτρα και δυο σταθμά**, βλ. φρ. **εφαρμόζει δυο μέτρα και δυο σταθμά**·

- **θα σε στήσω στα έξι μέτρα**, θα σε τιμωρήσω σκληρά, παραδειγματικά: «αν ξαναπείς κακιά κουβέντα για μένα, θα σε στήσω στα έξι μέτρα»·

- **θα σου πάρω τα μέτρα!** θα σε τιμωρήσω πάρα πολύ σκληρά, θα σε τιμωρήσω παραδειγματικά: «αν ξαναβάλεις χέρι στο ταμείο, θα σου πάρω τα μέτρα!». Από την εικόνα του υπαλλήλου του γραφείου τελετών, που παίρνει τα μέτρα του νεκρού, προκειμένου να βρει ή να κατασκευάσει την κατάλληλη νεκρόκασα σύμφωνα με το ύψος του·

- **κεφάλι δίχως μέτρα θέλει χτύπημα στην πέτρα**, βλ. λ. [κεφάλι](#)·

- **κρίνει με δυο μέτρα και δυο σταθμά**, βλ. φρ. **εφαρμόζει δυο μέτρα και δυο σταθμά**·

- **λαμβάνω μέτρα**, βλ. φρ. **παίρνω μέτρα**·

- **λαμβάνω τα μέτρα μου**, βλ. φρ. **παίρνω τα μέτρα μου**·

- **μ' έστησε στα έξι μέτρα**, με τιμώρησε πολύ σκληρά, παραδειγματικά: «επειδή μ' έπιασε να κάνω κοπάνα, μ' έστησε στα έξι μέτρα»·

- με μέτρο, χωρίς υπερβολή, συντηρητικά: «πρέπει κανείς να ξοδεύει με μέτρο, αν θέλει να 'χει κι αύριο»·
- με το μέτρο, (ως μονάδα μέτρησης ή πώλησης, ιδίως για υφάσματα) όχι παρακάτω από το μέτρο: «μπορείς να μου κόψεις εβδομήντα εκατοστά από αυτό το ύφασμα; -Δε γίνεται, κυρία μου, γιατί αυτό το ύφασμα πουλιέται με το μέτρο»·
- μέτρα χωρίς αντίκρισμα, το σύνολο των ενεργειών, ιδίως αρχής ή εξουσίας, για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού, που όμως δεν απέδωσαν: «όσα μέτρα κι αν πήρε η τροχαία, ήταν μέτρα χωρίς αντίκρισμα, γιατί οι δρόμοι γέμισαν πάλι με νεκρούς»·
- όλοι παίρνουν δυο μέτρα γη, βλ. λ. [γη](#)·
- παίρνω μέτρα, κάνω συγκεκριμένες ενέργειες, ιδίως ως αρχή ή εξουσία, για να αντιμετωπίσω κάποιο σοβαρό πρόβλημα ή κάποια δύσκολη κατάσταση: «η κυβέρνηση πήρε μέτρα για να αντιμετωπίσει την εξάπλωση των ναρκωτικών || η κυβέρνηση πήρε μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής»·
- παίρνω τα μέτρα, **α.** μετρώ τις διαστάσεις: «ο πολιτικός μηχανικός πήρε τα μέτρα του οικοπέδου». **β.** (για ράφτες ή μοδίστρες) μετρώ τις διαστάσεις του κορμιού κάποιου, για να του ράψω ένα ρούχο: «θέλω να ράψω καινούριο κουστόμι και πηγαίνω στο ράφτη μου για να μου πάρει τα μέτρα || θέλει να ράψει δικό της νυφικό για το γάμο της, γι' αυτό ήρθε η μοδίστρα για να της πάρει τα μέτρα»·
- παίρνω τα μέτρα μου, κάνω συγκεκριμένες ενέργειες για να προστατεύσω τον εαυτό μου από ενδεχόμενη ατυχία ή από ενδεχόμενο κακό: «επειδή το σπίτι μου είναι στην ερημιά, πήρα τα μέτρα μου κι έβαλα παντού συστήματα συναγερμού»·
- στο μέτρο του δυνατό, βλ. λ. δυνατό·
- στο μέτρο των δυνάμεων (κάποιου), βλ. λ. [δύναμη](#)·
- στο μέτρο των δυνατοτήτων (κάποιου), βλ. λ. [δυνατότητα](#)·
- του παίρνω τα μέτρα, (για ράφτες) μετρώ τις διαστάσεις ή το ύψος του, προκειμένου να του ράψω κάποιο ένδυμα: «του παίρνω τα μέτρα, για να του ράψω ένα κουστόμι»·
- φέρνω στα μέτρα μου, **α.** προσαρμόζω κάποιο ρούχο στις ακριβείς διαστάσεις του κορμιού μου: «επειδή το παντελόνι που αγόρασα ήταν φαρδύ, το πήγα στο ράφτη για να το φέρει στα μέτρα μου». **β.** προσαρμόζω κάτι στις ικανότητες ή τις δυνατότητές μου ή σύμφωνα με τις επιθυμίες ή τα συμφέροντά μου: «έφερα στα μέτρα μου την κατάσταση και τώρα απολαμβάνω || απ' τη στιγμή που έφερα στα μέτρα μου τη δουλειά, θα την παραδώσω στις προθεσμίες που του υποσχέθηκα»·
- χωρίς μέτρο, ασύδοτα: «σκορπά τα λεφτά του χωρίς μέτρο»·